

Predlagani noveli Zakona o osnovni šoli ostro nasprotujemo in pričakujemo, da jo ministrstvo za izobraževanje nemudoma umakne iz obravnave

Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije in Oddelek za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani izražamo ostro nasprotovanje predlagani noveli Zakona o osnovni šoli (ZOsn), o kateri je 18. maja 2017 Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) odprlo javno razpravo.

Številne spremembe, ki jih predvideva omenjena zakonska novela, so s strokovnega in systemskega vidika izjemno sporne in tudi v neposrednem nasprotju s predlogi rešitev, o katerih je bil dosežen strokovni konsenz v času zasnove zadnje Bele knjige o vzgoji in izobraževanju leta 2011. V kolikor se ministrstvo z njimi ne strinja, bi pričakovali, da to jasno utemelji in argumentira ter o drugačnih systemskih in konceptualnih predlogih odpre poglobljeno strokovno in javno diskusijo. Tega ni storilo.

Tako je denimo naravnost osupljivo, da želi MIZŠ – brez resne strokovne razprave, brez kakršnih koli relevantnih konceptualnih podlag ter brez empiričnih podatkov in analiz – dobesedno čez noč ukiniti oddelke podaljšanega bivanja za učence od 1. do 5. razreda osnovne šole. Od odgovorne šolske politike bi pričakovali, da se bi tako korenitih in daljnosežnih posegov v sistem in kurikularno zasnovo osnovnošolskega izobraževanja lotila transparentno, premišljeno, z iskanjem širokega strokovnega konsenza, tako da bi spremembe nedvomno vodile k večji kakovosti razširjenega programa osnovne šole, ne pa da pomemben del tega programa preprosto ukine in ga nadomesti z nizom nepovezanih »dejavnosti«, za katere povrh vsega sploh ni jasno, na kakšnih konceptualnih in kurikularnih podlagah bodo temeljile ter v kakšnih kadrovskih, organizacijskih in materialnih pogojih bodo potekale.

Prav tako je v nasprotju s predlaganimi rešitvami iz Bele knjige (2011) tudi uvedba drugega tujega jezika kot obveznega predmeta. Ne le, da bi uvajanje obveznega drugega tujega jezika v program osnovne šole terjalo premislek o učinkih, ki jih bo imela takšna rešitev tako na učence kot tudi na pouk tujih jezikov v drugih, zlasti srednješolskih izobraževalnih programih, hkrati bo ta sprememba tudi neposredno vplivala na krčenje izbirnosti v programu osnovne šole. Če bi bila novela zakona sprejeta, bi si namreč učenci odslej lahko izbrali le en obvezni izbirni predmet (bodisi v obsegu 1 ali 2 ur tedensko) in ne več dve ali tri ure tedensko.

Po predlogu zakonske novele bodo krčenja deležne tudi druge dejavnosti in sestavine programa osnovne šole: namesto najmanj treh strnjenih dni bo denimo šola v naravi lahko potekala samo dva dneva (z drugimi besedami: danes se bodo učenci odpravili v »šolo v naravi«, jutri pa se bodo že vrnili domov). Ker je bil doslej obseg šole v naravi systemsko nedorečen in je bil tudi zaradi tega del učencev, zlasti tistih iz socialno in ekonomsko depriviranih družin zanjo prikrajšan, je nujno z zakonom jasno določiti, v kakšnem obsegu je šola dolžna organizirati šolo v naravi. Toda po predlagani rešitvi bo za posamezno generacijo osnovnošolcev šola dolžna izpeljati le eno šolo v naravi, kar pomeni, da bodo lahko učenci v devetih letih deležni zgolj dveh dni takšne izvedbe razširjenega programa. Si res v tej državi tako predstavljamo prizadevanja po vsebinsko, didaktično in organizacijsko pestri in kakovostni vzgoji in izobraževanju?

Nesprejemljivo krčenje se obeta tudi na področju zborovskega petja kot pomembne glasbene in kulturne dejavnosti osnovne šole: namesto otroškega in mladinskega pevskega zbora bodo šole odslej dolžne organizirati le en pevski zbor, kar lahko vodi v pomemben upad zlasti števila večglasnih mladinskih pevskih zborov.

Tudi v povezavi z izvajanjem nacionalnega preverjanja znanja prinaša novela zakona nekaj pomembnih sprememb. Čeprav nacionalnemu preverjanju znanja v 3. razredu ne nasprotujemo, bi pred ponovnimi posegi v to sistemsko rešitev pričakovali celovit konceptualni premislek o vlogi in izvedbi NPZ. Tudi učitelji že vrsto let opozarjajo – nazadnje z javnim pismom Učiteljskega združenja Slovenije ministrici za izobraževanje – na številne vsebinske, strokovne in organizacijske pomanjkljivosti nacionalnega preverjanja znanja.

Spornih predlogov je v predlagani zakonski noveli še več, njihov skupni imenovalec pa je – čemur smo bili v tem prostoru na področju izobraževanja v zadnjih letih že večkrat priča – radikalno krčenje finančnih sredstev, ki nedvomno vodi k slabši materialni, organizacijski in izvedbeni kakovosti izobraževanja.

Toda cena, ki jo bomo kot družba dolgoročno plačevali zaradi kratkovidne izobraževalne politike, bo bistveno večja od hipnega javnofinančnega prihranka. Skrajni čas je, da se po več kot desetletju nepremišljenih in zgolj z varčevanjem motiviranih posegov v izobraževanje takšna politika preprosto – preneha.

Zato od ministrstva za izobraževanje pričakujemo, da predlagano novelo zakona umakne iz zakonodajnega postopka ter omogoči ustrezno, z argumenti in empiričnimi podatki podprto strokovno in javno razpravo, ki bo vodila do širokega konsenza o strokovno utemeljenih, kakovostnih in družbeno pravičnih sistemskih rešitvah.

Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije,
zanjo: dr. Damijan Štefanc, predsednik

Oddelek za pedagogiko in andragogiko
Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani,
zanj:izr. prof. dr. Jasna Mažgon